AUTIZMO SUPRATIMO MĖNUO – KARTU KURKIME ĮTRAUKIĄ ATEITĮ

Lietuvos įtraukties švietime centro direktorė Sandra Valantiejienė

Autistiško vaiko piešinys, Dovydas 6 m.

Mieli švietimo bendruomenės nariai,

balandžio 2-ąją minime Pasaulinę autizmo supratimo dieną, o visas balandžio mėnuo – ypatingas laikas, skirtas autizmo supratimui ir sąmoningumui didinti. Tai metas, kai turime dar kartą atkreipti dėmesį į tai, kas svarbu kuriant įtraukią, atvirą ir palaikančią mokymosi aplinką visiems mokiniams.

Kaip Lietuvos įtraukties švietime centro direktorė, didžiuojuosi mūsų bendruomenės pastangomis siekti lygių galimybių ir jautraus požiūrio į kiekvieną vaiką. Autizmo spektro sutrikimų turintys mokiniai yra mūsų mokyklų ir darželių dalis, o mūsų, kaip mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, mokyklų vadovų ir visos švietimo bendruomenės, pareiga – užtikrinti, kad jie jaustųsi priimti, suprasti ir palaikomi.

Autizmo simbolis – begalybės ženklas – primena mums apie autizmo spektro platumą ir įvairovę. Kiekvienas autistiškas asmuo yra unikalus, turintis savitų stiprybių ir iššūkių. Tad svarbu, kad mūsų švietimo sistema būtų pasirengusi atliepti šiuos individualius poreikius, užtikrindama tinkamą ugdymosi aplinką ir pagalbą.

Kviečiame visas švietimo įstaigas prisijungti prie autizmo supratimo mėnesio minėjimo, organizuojant renginius, diskusijas ar kitokias iniciatyvas, skatinančias toleranciją ir supratimą. Dalinkimės gerąja patirtimi, bendradarbiaukime ir kurkime įtraukią aplinką, kurioje kiekvienas vaikas jaustųsi priimtas ir vertinamas. Tegul kiekviena diena būna žingsnis į dar atviresnę ir supratingesnę švietimo sistemą.

Dėkojame už jūsų pastangas ir atsidavimą, siekiant užtikrinti kokybišką ugdymą visiems vaikams.

Ačiū, kad esate šios svarbios misijos dalis!

Lietuvos įtraukties švietime centras

įtrauktis

Nacionalinės švietimo agentūros duomenimis, **2023–2024 m.** Lietuvos ikimokyklinėse ugdymo įstaigose mokėsi **1057** autistiški mokiniai, bendrojo ugdymo mokyklose – **2018** autistiškų mokinių, profesinėse mokyklose – **48** mokiniai.

Tai rodo reikšmingą pokytį, lyginant su **2019–2020 m**. duomenimis, kai ikimokyklinėse ugdymo įstaigose mokėsi **595** autistiški mokiniai, bendrojo ugdymo mokyklose – **837** mokiniai, profesinėse mokyklose – **12** mokinių.

Autistiškų mokinių skaičius reikšmingai didėja sąlygodamas reikalingus pokyčius mūsų švietimo sistemoje, kasdienėje praktikoje ir kiekvieno iš mūsų mąstysenoje.

Autistiškų mokinių įtrauktis į bendrojo ugdymo mokyklas reikalauja tinkamo pasirengimo ir žinių ne tik iš pedagogų, bet ir iš visos švietimo bendruomenės. Autizmo spektro sutrikimai pasireiškia skirtingais būdais, todėl kiekvienas vaikas yra unikalus ir reikalauja individualaus požiūrio. Tai apima ir pagalbą, kurią teikia specialistai, ir bendrą supratimą apie autizmą, kuris leidžia sukurti palankią aplinką.

Kiti svarbūs veiksniai, sąlygojantys sėkmingą įtrauktį, yra švietimo bendruomenės kompetencijos ir atvirumas pokyčiams, sensorinių poreikių supratimas ir aplinkos pritaikymas – šiems vaikams būtina sukurti tinkamą fizinę ir emocinę aplinką, kad jie galėtų jaustis saugiai ir patogiai. Švietimo sistema turi tapti lankstesnė, prisitaikyti prie besikeičiančių poreikių.

Socialinė įtrauktis yra dar vienas svarbus veiksnys. Autistiški vaikai gali turėti sunkumų bendraujant ir užmezgant ryšius su bendraamžiais, todėl svarbu užtikrinti, kad jie jaustųsi priimti ir vertinami mokykloje.

Papildoma vizualinė pagalba taip pat yra svarbus įrankis, padedantis autistiškiems vaikams suprasti užduotis ir informaciją, o alternatyvūs komunikacijos būdai (pavyzdžiui, gestai, piešiniai, simboliai ir pan.) padeda jiems bendrauti ir išreikšti mintis bei jausmus.

Autistiški mokiniai gali turėti skirtingus mokymosi tempą, įgūdžių lygį ir poreikius, todėl ugdymo turinys turi būti pritaikytas taip, kad kiekvienas mokinys galėtų mokytis savo tempu ir pasiekti kuo geresnių rezultatų.

Galiausiai, glaudus bendradarbiavimas su tėvais yra būtinas siekiant užtikrinti nuoseklų ir kokybišką ugdymą.

Švietimo bendruomenės kompetencijos ir atvirumas pokyčiams

AUTIZMO SPEKTRO SUPRATIMAS IR PALAIKYMAS SOCIALINĖ ĮTRAUKTIS

Alternatyvūs komunikacijos būdai Papildoma vizualinė pagalba

PRITAIKYTAS IR LANKSTUS UGDYMO TURINYS

GLAUDUS BENDRADARBIAVIMAS SU TĖVAIS

Sensorinių poreikių supratimas ir aplinkos pritaikymas

2024 m. liepos 1 d. Lietuvos įtraukties švietime centro komandą papildė Autizmo spektro sutrikimų grupė, kurios misija – įgalinti autistiško vaiko aplinką teikti jam pagalbą ten, kur jis yra.

AUTIZMO SPEKTRO SUTRIKIMŲ GRUPĖ TEIKIA ŠIAS PASLAUGAS:

Mokykloms, dirbančioms su autistiškais mokiniais:

- Mobili metodinė pagalba
- Rekomendacijų teikimas
- Metodinių leidinių rengimas ir mokyklų aprūpinimas
- Kvalifikacijos tobulinimo renginiai švietimo bendruomenei
- Pozityvaus elgesio palaikymo ir intervencijų sistemos įgyvendinimas

Nuo 2024 m. liepos 1 d. iki 2025 m. kovo 31 d. Autizmo spektro sutrikimų grupės specialistai pasirašė **45** trišales bendradarbiavimo sutartis su **41** Lietuvos mokykla ir tėvais dėl individualių autistiškų mokinių atvejų.

138	Teiktos konsultacijos
55	Organizuoti kvalifikacijos tobulinimo renginiai
1833	Dalyvavusių renginiuose

Tėvams, auginantiems autistiškus vaikus:

- Individualios specialistų konsultacijos
- Individualios psichologo konsultacijos
- Savitarpio pagalbos grupių užsiėmimai
- Viešosios konsultacijos

Šiuo laikotarpiu teikta individuali ir grupinė pagalba tėvams:

78	Individualios specialistų konsultacijos	430	Individuali psichologinė pagalba
4	Grupinių užsiėmimų ciklai	2	Nuotolinės viešosios konsultacijos

Autistiškiems vaikams ir paaugliams:

- Individualūs ergoterapijos užsiėmimai
- Individualūs kineziterapijos užsiėmimai
- Individualūs skaitymo užsiėmimai
- Individualios psichologo konsultacijos
- Grupiniai socialinių įgūdžių ugdymo užsiėmimai (3-4 m. vaikams, 5-6 m. vaikams, 9-12 m. paaugliams, 13-16 m. paaugliams, dėmesio sutelkimo grupė (4-5 m.), socialinio mąstymo mokymo grupė „Mes – mąstytojai“ (1-4 kl.))

Nuo 2024 m. liepos 1 d. Autizmo spektro sutrikimų grupės specialistai organizavo individualius ir grupinius užsiėmimus autistiškiems vaikams ir paaugliams:

103 ← Dalyvavo kineziterapijos užsiėmimuose

20 ← Lankė skaitymo užsiėmimus

123 ← Gavo ergoterapijos paslaugas

29 ← Lankė psichologo konsultacijas

61 ← Lankė grupinius socialinių įgūdžių ugdymo užsiėmimus

2024 m. liepos 1 d.–2025 m. kovo 31 d. duomenimis, į Lietuvos įtraukties švietime centro Autizmo spektro sutrikimų grupę kreipėsi 452 fiziniai ir juridiniai asmenys iš visos Lietuvos.

Dėl mokyklų konsultacijų buvo kreiptasi iš Vilniaus m., Vilniaus r., Alytaus m., Kauno m., Kauno r., Klaipėdos m., Panevėžio m., Panevėžio r., Šiaulių r., Trakų r., Marijampolės, Prienų r., Kupiškio r., Širvintų r., Šalčininkų r., Joniškio r., Ukmergės r., Utenos r., Ignalinos r. savivaldybių.

Dėl paslaugų autistiškiems vaikams ir jų tėvams buvo kreiptasi iš Alytaus m., Biržų r., Ignalinos r., Kauno m., Kėdainių r., Klaipėdos m., Marijampolės, Panevėžio m., Plungės r., Šalčininkų r., Šiaulių m., Širvintų r., Švenčionių r., Trakų r., Varėnos r., Vilniaus m., Vilniaus r. savivaldybių.

Dėl kvalifikacijos tobulinimo renginių buvo kreiptasi iš Elektrėnų, Joniškio r., Kauno m., Kauno r., Klaipėdos m., Klaipėdos r., Pakruojo r., Panevėžio m., Pasvalio r., Prienų r., Raseinių r., Rokiškio r., Šakių r., Šalčininkų r., Šiaulių m., Šiaulių r., Tauragės r., Telšių r., Trakų r., Vilniaus m., Vilniaus r. savivaldybių.

Kviečiame švietimo bendruomenę aktyviai naudotis laisvai prieinamais metodiniais leidiniais, galinčiais papildyti ugdymosi procesą ir pateikti atsakymus į rūpimus klausimus.

Užduoties analizė. Praktiniai patarimai mokytojams, švietimo pagalbos specialistams

Skaitmeninės programos vaikų, turinčių autizmo spektro sutrikimą, ugdymui organizuoti

Sensorinės stotelės. Plakatų rinkinys

Sensorinės moduliacijos sutrikimai ir sensorinių pertraukų organizavimo gairės pedagogams

Kaip padėti vaikui, patiriančiam sensorinių iššūkių?

Dėmesio lavinimo gairės, darbui su ikimokyklinio amžiaus vaikais, turinčiais įvairiapusį raidos sutrikimą

Kaip atpažinti pyktį? Metodinė priemonė pedagogui

Mano būdai nusiraminti

Funkcinis elgesio vertinimas. Gairės

Specialiosios mokymo priemonės

Minėdami autizmo supratimo mėnesį, balandžio 17–18 dienomis Lietuvos įtraukties švietime centras, kartu su partneriais – Lietuvos autizmo asociacija „Lietaus vaikai“, Kauno Prano Daunio ugdymo centru ir Vytauto Didžiojo universitetu, organizuoja Nacionalinę autizmo konferenciją.

Kviečiame registruotis ir dalyvauti pirmąją konferencijos dieną nuotoliniu būdu. Konferencijos metu išgirsite pasaulinio lygio pranešėją – dr. Peter Vermeulen (Belgija), autizmo ekspertą, kuris pristatys unikalią perspektyvą apie autizmą ir gebėjimą prognozuoti. Remdamasis naujausiais neuromokslo atradimais, dr. P. Vermeulen pristatys intriguojančią teoriją: mūsų smegenys nėra kompiuteriai, jos labiau spėja nei apdoroja informaciją. Šis gebėjimas nuspėti pasaulį remiasi jautrumu kontekstui, tačiau autistiškos smegenys pasaulį suvokia kitaip – mąsto absoliučiai, gali patirti sunkumų vertinant kontekstą, o tai daro įtaką bendravimui, socialinei sąveikai, sensoriniams išgyvenimams ir kasdienei veiklai.

„Būti autistiškam mokykloje reiškia lankyti dvi mokyklas vienu metu. Viena – tai įprasta mokykla, kurioje mokaisi pagal tą pačią programą kaip visi kiti. Kita – tai autistiškumo mokykla, kurioje kasdien tenka įveikti sensorinius, socialinius ir komunikacijos iššūkius. Čia mokomasi ne tik dalykų, bet ir išgyvenimo tarp dviejų pasaulių.“

dr. Peter Vermeleun (Belgija)

NAK/ 2025

Šių metų konferencijos šūkis – POKYČIAI PRASIDEDA NUO MANĘS! Esame tikri, kad dr. Peter Vermeulen žinios ir įžvalgos ne tik prisidės prie gilesnio autizmo supratimo, bet ir padės pamatą pokyčiams kiekviename iš mūsų.

Dar kartą dėkoju kiekvienam, kuris savo kelyje susiduria su autistišku mokiniu – nuo mokyklos autobuso vairuotojo, kantriai laukiančio, kol vaikas jausis pasiruošęs įlipti, iki mokytojo, kuris ieško individualių būdų padėti jam suprasti pamokos medžiagą. Jūsų empatija, noras įsiklausyti, mažos, bet reikšmingos pastangos kasdienėse situacijose kuria aplinką, kurioje autistiškas mokinys jaučiasi saugus, priimtas ir vertinamas.

Autistiško vaiko piešinys, Ignas 13 m.

Šiltas pasisveikinimas ryte, lankstus požiūris į taisykles, pagalba tvarkantis su netikėtomis situacijomis ar tiesiog kantrybė – visa tai ne tik stiprina pasitikėjimą savimi, bet ir padeda autistiškam mokiniui sėkmingiau įsilieti į bendruomenę, ugdyti savo gebėjimus ir drąsiau siekti tikslų.

Ačiū, kad esate ne tik šalia, bet ir su autistišku mokiniu – jūsų supratimas ir palaikymas tiesia tiltus į ateitį, kurioje kiekvienas vaikas turi lygias galimybes augti bei mokytis.

Lietuvos įtraukties švietime centro direktorė
Sandra Valantiejienė